

NAŠ DOM

List slovenske družine

Izhaja prvega vsakega meseca.

Velja na leto 20 din; posamezna številka 2 din.

Čekovnega računa številka 13.577 (»Naš dom«, Upravništvo Maribor).

Naslov: Uredništvo »Našega doma«, Maribor, Koroška cesta 5.

Uprava »Našega doma«, Maribor, Koroška cesta 5.

Razočaranje

(E. Weber, Maribor)

Križna zlogovnica

(France iz Središča)

1	2
3	4
5	6

1—2 jed, 1—3 pokrivalo, 1—4 karta, 1—5 blagajna, 2—1 dlan, 2—3 taca, 2—4 odpadki, 2—6 taca, 3—2 turški naslov, 3—4 denar, 3—6 oče, 4—5 vrsta, 5—1 reka v Savinski dolini, 5—3 veter, 5—4 sveto-pisemska oseba, 5—6 piš, 6—1 slovenska reka, 6—2 krma, 6—3 ata, 6—4 denar.

Kosec

(Boruška, Maribor)

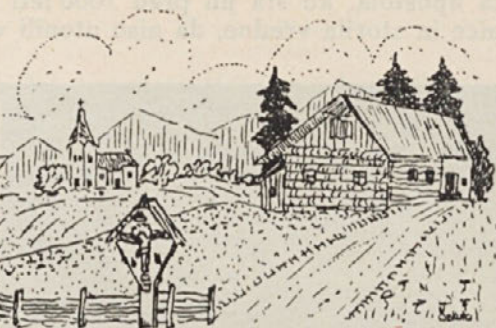
Simbol

(T. Kos, Vojnik)

(Nadaljevanje na 3. strani ovitka)

NAŠ DOM

Julij 1937

Četrtek	1	Presveta kri
Petek	2	Obisk. Marijino
Sobota	3	Oton
Nedelja	4	Urh
Pondeljek	5	Ciril in Metod
Torek	6	Bogomila
Sreda	7	Vilibald
Četrtek	8	Elizabeta
Petek	9	Kilijan
Sobota	10	Amalija
Nedelja	11	Peter For.
Pondeljek	12	Mohor in Fortunat
Torek	13	Marjeta
Sreda	14	Bonaventura
Četrtek	15	Henrik
Petek	16	Marija Karmeljska
Sobota	17	Aleš
Nedelja	18	Škapulirska
Pondeljek	19	Vincencij Pavl.
Torek	20	Elija
Sreda	21	Viktor
Četrtek	22	Marija Magdalena
Petek	23	Apolinarij
Sobota	24	Kristina
Nedelja	25	Jakob Starejši
Pondeljek	26	Ana
Torek	27	Krištof
Sreda	28	Janez Kol.
Četrtek	29	Marta
Petek	30	Julita
Sobota	31	Ignacij

Prišel je čas žetve. Žitna polja rumenijo, v trudu in znoju vihtijo žanjice in žanjci srpe in kose. Klasje in latovje, ki za njimi obleži, poberejo in ga zvežejo v venec, ki ga zvečer za likof položijo gospodinjni na glavo.

Treska in hudega vremena nas Bog varuj, da bi bila žetev obilna!

Kadar se zabliskne, se po Štajerskem in Koroškem posebno ženske prekrizujejo. Nekateri pa trdijo, da to ni varno, kajti da z bliskom Bog hudega duha preganja; ker na se hudi duh rad za križ skrije, se lahko primeri, da blisk takega ubije, ki se je pokrižal.

Razne vere imajo naši ljudje o blisku in gromu. Ponekod pravijo, da je blisk steklena krogla, ki se v zemljo pogrezne, kadar udari; sedem let ostane v zemlji, potem pa pririje na svetlo. Pravijo tudi, da sta v megli dve strelji: ena je ognjena, druga je vodena; prva, ki je okrogla, vžiga; druga, ki je podolgovata, podira. Pod šaber, pravijo, je najvarneje zbežati pred strelo; v gaber namreč nikoli ne udari, ker je pod njim Devica Marija počivala.

2 Na praznik obiskovanja Device Marije gre grozdje k maši. To lepo vero imajo v Slovenskih goricah; saj v tem času trta najlepše cvete.

5 Za praznik sv. Cirila in Metoda gorijo kresovi za pričevanje luči, ki sta jo prižgala Slovencem sve-

ta apostola, ko sta jih pred 1000 leti učila v domačem jeziku božje resnice in storila vredne, da niso utonili v nemškem morju, ampak da živimo kot slovenski narod v družini omikanih narodov sveta.

Huda ara se bliža

vesno obhajajo; tako častito go-dovanje daje mladeničem srce, da se na mašništvo vredno pripravljajo in se ne strašijo težavne duhovske službe. Taka cerkvena slovesnost tudi stori, da se v veselih Slovenskih goricah najdejo fare, ki po dvajset in več rojakov mašnikov obenem štejejo; kajti se stan poželi, kakor se počasti.«

27 Sveti Krištof, ki je tako velik, da v cerkev ne more in ga slikajo na zunanji steni, je varuh popotnikov, patron voznikov in pomočnik proti nagli smrti. Tudi verni avtomobilisti so si ga izbrali za svojega zaščitnika. »Sveti Krištof, takšna je njegova moč:

Kdor ga zjutraj zagledi, ta se lahko nasmeji, ko nastopi temna noč.«

13 Na dan sv. Marjete, pravi-jo, da se ne smejo kače klati, tudi seno se ne sme voziti, ne iz kozolcev zlagati, sicer bo v skedenj treščilo.

26 Sveta Ana je patrona in priprošnjica materam. Kako rade romajo k njej — ne zaradi sebe, ampak zaradi svojih otrok! Da bi tudi slovenska hči bila podobna Mariji, Anini hčeri! Da bi tudi slovenski sin bil podoban Marijinemu sinu!

O, saj je ni večje sreče za našo mater, kakor če rodi in vzredi sina, ki se ves posveti Kristusu!

Julij — mesec novih maš! Srečna mati, srečna fara, ki je Bogu in Cerkvi dala vrednega duhovnika! Slomšek piše: »Prav je in spodobi se, da Slovenci novo mašo svojih rojakov tako slo-

»Daj nam danes naš vsakdanji kruh!...«

Za križ in svobodo

Spomini na našo preteklost so polni grozot turških napadov. Stoletja smo bili Južni Slovani tisti, ki smo krvaveli za vso krščansko Evropo in branili Turkom, da niso pomandrali Italije, Francije in nemških dežel. Najhuje so trpeli Srbi in Hrvati. Kako se je tem še pred komaj dobrimi 100 leti godilo, o tem nam pripoveduje slavna pesem hrvaškega pesnika Ivana Mažuranića: »Smrt Smail-age Čengića«.

Kako je Smail-aga mučil krščansko rajo

V Hercegovini, v trdnjavi Stolcu, je pred 100 leti gospodaril divji Turek Smail-aga. Zopet si je naložil mladih kristjanov iz črnogorskih Brd in jih velel strahovito mučiti: tega je velel natakniti na kol, drugega obesiti, tretjemu odsekati glavo. Brez stoka so umirali Srbi, le ta ali oni je zaklical sladko ime Jezusovo; kajti vajeni so bili trpeti in umirati za svojo krščansko vero...

Srdito jih je gledal Smail-aga. Ali ga je spreletaval strah, ko je gledal to junško umiranje mučnikov? Da, boj se, Smail-aga! Boj se jih, ki so se navadili mučeništva!

Med Smail-agovimi Turki je bil tudi starac Durak. Ta je svetoval: »Aga, nikar ne prelivaj nedolžne krvi! Maščevala se ti bo...«

»Kaj?« je zarohnel aga. »Mar jaz da se bojim maščevanja teh platinjskih miši?«

V svoji divji togoti je velel prijeti še Duraka: »Na vešala s teboj, ki trepečeš pred krščansko golaznijo!«

Zaman je prosil in jecal Durak. Aga je bil žejen krvi, krvi...

Ponočni potnik

Tiha noč je bila. Proti Črni gori hiti potnik. Plaho se ozira ob vsakem šumu, neutrudno hiti. Kdo je?

Durakov sin je, Novica po imenu, eden izmed Smail-agovih krvnikov. Kam hiti? Ves oborožen je, ali s plaščem skriva nože in pištole.

Ob petelinjem petju je bil na cetinjskem polju. Na vratih Cetinja, črnogorske prestolice, ga je ustavila straža:

»Kam, tujec?«

Turek Novica je povedal:

»H gospodarju tvojemu, kajti troje me teži: Prva je bridkoba, da je moj aga ubil vse ulete kristjane; druga je bridkoba, da je tudi meni ubil očeta; tretja me boli bridkoba, da strašni krvnik še živi.«

Tako se je spovedal Turek Novica, begunec, ki mu je aga ubil očeta Duraka. Ko je odložil orožje, ga je pustila straža v knezov dvor.

Tedaj je ugasnila zadnja zvezda na nebu: bila je zvezda Smail-age Čengića.

Božji mlini

S Cetinja se je odpravila četa sto junakov. Tiho se je zbrala, ko da jo je sklical skrivnostno božji glas. Kam gre? Zaman vprašuješ grom in bliske, kam drve. Tako ve le večni Sodnik, na koga pošilja grozno maščevanje, ki ga nosi ta četa. Velik mora biti grešnik, ki ga hoče božji Sodnik pogubiti.

Do reke Morače so prišli. Tu so posedli, da bi prebili dan do večera. Naložili so ogenj, ta si je urezal košček sira, oni je gladil orožje in štel naboje.

Ko se je jelo mračiti, se je v gori oglasil pastir in odzval se mu je zvonec ovna vodnika. Tudi četi se je bližal pastir, skromen duhovnik, ki je z božjim imenom pozdravil junake in stopil na kamen ter jim govoril:

»Otroci moji! Ta skalnata zemlja vas je rodila, uboga in kaj malo rodovitna. Ali vam je najlepša na svetu. Vam je bogata dovolj. Saj vam ni mar bele pogače, ni mar vina ne imenitnih oblek: ko vam črede planinske dajo sira in mleka in volne, po dolinicah pa bistri studenci vro. Za svobodo te naše domovine so prelivali kri dedje vaši, zanjo greste prelivat kri tudi vi. O, ko bi vedeli imenitni narodi sveta, kako zmagovito stoji sveti križ na naši gori, na našem Lovčenu, kako se turška pošast zaman vanj zaganja, ne bi vas, ki ta križ zase in za vso Evropo branite, ne bi vas prezirali, češ da niste tako olikani kakor Nemci, Francozi in Italijani — kajti vi za oliko niste imeli časa, ker ste morali braniti krščanski svet, da so mogli Nemci, Francozi in Italijani v miru napredovati...«

Tako jim je govoril in dejal:

»Ali kdor gre v božjem imenu v boj za križ častitljivi, ta mora biti čistega srca. Zato se kesajte svojih grehov in si izprašajte vest: Ali je kdo od vas razžalil svojega bližnjega? Ali se je kdo z nedolžno krvjo omažeževal? Ali popotnemu ni dal jesti? Ali bolnemu ni postregel? Kesajte se!«

Kakor krotka jagnjeta so stali junaki okoli svojega pastirja. Tedaj se je prikazal — Novica in vsi so pograbili orožje. Toda Novica se je približal duhovnu, pozdravil Črnogorce in jim naznanil, da hoče z njimi. Zato želi biti krščen.

Duhovnik je zajel vode iz reke in ga je krstil.

Nato je odvezal junake grehov in jih je obhajal. Vsi so se poljubili, starec se je poslovil, četa pa se je napotila naprej.

Krvavi turški davek

Medtem se je Smail-aga zopet podal pobirat krvavi turški davek: od glave zlatnik, od družine tolstega ovna in devico.

Na Gackem polju se je utaboril. Od vseh strani se vračajo njegovi krvniki in vodijo na konjske repe privezane kristjane: ubogo rajo, ki ni imela s čim plačati in se ni mogla odkupiti. Naj poženejo konje v dir, jim je ukazal aga. Privezani ujetniki so tekli, dokler niso omagali in popadali na tla, da so jih konji vlekli za seboj in tolkli s kopiti. Aga pa se je z ostalimi Turki pasel ob takem trpljenju in se je smejal.

Ali še mu ni bilo dovolj. Naj bičajo rajo, je velel. Iz mučeniških teles so pritekli krvavi vrelci. Močnejši so se pod udarci dvigali na noge, drugi so se po vseh štirih plazili po tleh.

»Harač! Harač!« je terjal aga davek. »Harač! Harač!«

Odkod naj vzame raja za davek? Odkod berač zlatnik? Odkod ovna? In dekle!

»Milost! Milost!« prosi raja.

»Harač! Harač!« terja aga.

»Kruha! Kruha!« prosi raja.

In znova so začeli krvniki svoje strašno opravilo. V mukah je zatonił dan in nastala je noč. V mesečini sijejo agovi šotori kakor beli grobovi. Ko glasovi strahov ječijo iz njih kriki mučenikov. Okoli ognja sedijo Turki in si pečejo ovna. Aga pa si v svojem razkošnem šotoru izmišlja nove muke.

»Še za rajo
bo pečenke!«

Vetrovi so
se pripodili, švi-
gale so strele,
grom se je oril
med gorami.
Glej, po stezi
spe četa, urno
se bliža šoto-
rom, že se raz-
vršča, da bi jih
obkolila... Ju-
naki, božji ma-
ščevalci, pri-
sluškujejo, kje
je aga.

»Pripravite
meče! In ogenj,
vrelo olje in

kole!« Tako si je namislil aga, da si bo pasel krvave strasti še na pečenih telesih krščanske raje...

Ali ta hip je že počila puška, turški stražar je padel, krik in vik je po taboru:

»Srbi! Srbi!«

Aga je planil na konja; ali strel ga je zrušil, da je padel na zemljo. V črni noči se je prijel mož z možem, davili so se, zabadali, klali. Drug na drugega so padali; ob agi je padel Novica, maščevalec svojega očeta Duraka.

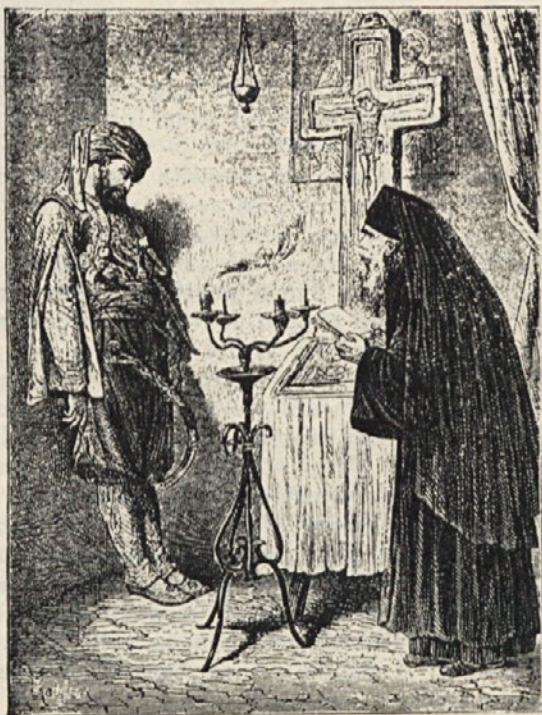
Končan je boj. Črnogorska četa je pokončala Turke in se umaknila pred nevihto v njihove šotore.

Zmagoviti križ

Na črnogorski gori Lovčenu je puščavnikov dom. V njem vidiš čudo: divji Turek, po vojaško oblečen, se klanja križu. To je Smail-aga, njegova podoba, mrtev se mora klanjati križu.

Križ je zmagal.

Zmagal je in nam s svoje poveljčane višine ne neha govoriti, da je edina pot do zmage in poveljčanja: pot trpljenja in mučeništva.

Jurij in njegovi zaspani pondeljki

Na Gradišču je služil za hlapca neki Jurij. Možek je bil priden in zvest, tudi od rok mu je šlo delo; ali eno slabost je imel: rdeč nos. Pa ga ni imel od rojstva takega, ampak od nedelj, ki so v pratiki tudi rdeče. Take »rdeče« dni je pač najrajši tam kje obsedel, kjer so točili vinsko

kapljico. Zato o pondeljkih ni bil za delo in se je najrajši izgubil kam za plot v senco in ti je zaspal, da ga je Gradišnik komaj spravil pokonci.

Bilo je prvi teden meseca julija, torej tiste dni, ko so spravljali seno. Jurij je nedeljo tako obhajal, da se je vrnil šele v pondeljek zjutraj, ko je Gradišnik že klical družino na delo. Toliko je še utegnil, da se je spreoblekel. Ko je z drugimi vred sedel k zajtrku, sta Gradišnik in ona nekoliko godrnjala, dekla se je muzala, otroci pa so se režali, ker je Jurij tako drobno mežikal in ni prenesel pogleda.

Ko so se najedli, je rekel gospodar:

»Ti danes ne boš Bog ve kaj obrnil; si mehek ko kravjek. Pojdi v Ogel pa tega pokosi! Do južine boš opravil; je toliko, da se dva kosca še zasukati nimata kje.«

Jurij je pokimal in je kar šel, da si skleplje koso. Ker pa je gledal tako krmežljivo kakor pravkar rojeno mače, si je koso tako preklepal, da je bila bolj žagi podobna.

Z najboljšim namenom se je podal na delo. Toda od rok mu ni šlo; kajti žagati se še tako rosna trava pač ne da. Mahal je in mahal, pol trave je poklatil, včasih kar z rušo vred, pol pa je je ostalo, da se je kuštrala za koscem kakor razčohana zajčja koža.

Sonce je žgalo prav po julijevsko, da je Juriju kar curljalo s čela. Klel je in brusil, brusil pa postajal vedno bolj truden, tako da je venomer moral počivati. Sprva je le posedal, potem se je ulegel, nazadnje pa se je zvrnil v dolinico; tu se je stegnil, jopič si je dal za vzglavje in je pri priči zasmrčal.

Nekaj potem je šla gospodinja gledat, kaj počne. Pa ga ni videla. Ko je gospodar to čul, je stopil na hišo in je že koj zavpil:

»Ga že imam. Tam gori pod jesenom leži. Na, tega pa bom!«

Vtaknil je tri prste v usta in zažvižgal. Ali Jurij ni čul; smrčal je mirno naprej. Gradišnik je zatulil, iz soseščine se je oglasil smeh, ali Jurija ni nič zmotilo. Tedaj je poslal Gradišnik starejšega svojega fanta, naj gre lenuha buditi. Ta je tekel v Ogel in je hlapcu prav na uho zavpil:

»Jurij, vstani pa pojdi kositi! Oče so hudi.«

Ali Jurij je samo nekaj zagodrnjal, zahretil: hrrr-rrrh-hrrr-rrrh in spal naprej.

Ves rdeč od jeze je privihral gospodar sam. Z nogo je sunil zaspanca in je zakričal:

»Aló! Ali te ni sram, da Bogu dan kradeš? Za smrčanje te nimam pri hiši, poležuh ti!«

Jurij je zahropel zopet: hrrr-rrrh in se ni zmenil. Zdaj ga je prijel Gradišnik za noge in ga je stresel:

»Aló, vstani! Glej, da opraviš! Kosiš mi, ko da repo piplješ.«

Toda Jurij ni čul; spal je globoko in trdno kakor človek, ki ima mirno vest. Ko ga je gospodar malo huje bencnil, se je godrnjaje obrnil in mu pokazal svojo drugo stran. Gradišnika je tako razkačilo, da bi bil najrajši urezal šibo in mu jih naložil; pa si ni upal, ker se je bal, da bi mu Jurij znal zaradi tega odpovedati in ga sredi leta pustiti.

Gradišnik si ni vedel pomagati. Zaman se je oziral in bolj ko Jurijev trdovratni spanec ga je jezil smeh iz sosesčine. Tedajci mu je šinila misel v glavo.

»Le počakaj! Ti bom tako postlal, da te bo minulo!«

Urno jo je ubral čez Ogel navzgor. Skobacal se je čez lesa in izginil v grmovju. Tu je tekla Suha, ki je gnala v dolu nekaj mlinov. Nenadoma so spodaj obstala vsa mlinska kolesa in čez Ogel se je posvetil srebrn curek: Gradišnik je speljal Suho na svoj Ogel, skril se je za lesa in čakal, kaj bo. Suha se je strumno razlila

po travi, pri jesenu pa se je razdelila: en del je udril po levi strani, drugi del pa je butnil naravnost v dolinico, kjer je smrčal Jurij. Nekaj časa je kazalo, da ne čuti mokre podlage, le nekam bolj piskavo je jel žagati. Toda potem se je stresel, obrnil se je na drugo stran in zopet na prejšnjo, dvignil je glavo in zavpil ves zaspán:

»O, sedem milih Jer! Tak dež! Zjutraj bi pa bil dejal, da bo lep dan.«

Medtem si je še drugi del Suhe našel strugo k Juriju, tako da je je bila vsa dolinica polna. Obleko mu je že vso premočila, v nos mu je silila, v usta, v ušesa.

Tedaj je planil pokonci in vse je kar teklo od njega.

»Sveti Florijan, kje pa sem? Taka povenjenj! Ali sem v vodo padel?«

Rad bi se bil izkopal, pa je imel oči tako polne vode, da ni ničesar videl in je venomer stopicljajal po vodi kakor žaba. Pri tem je še enkrat štrbunknil, kakor je bil dolg in širok, in se je pošteno skopal. Ko se je zopet spravil na noge, je zaprhal in zakihajal ter jel klicati:

»Pomagajte! Utopil se bom.«

Tedaj je začul prav blizu smeh. Nameril se je tja in se je res srečno izkopal iz vode. Ali teklo je z njega tako, da je res mislil, kako hudo lije.

»Dobro jutro, Jurij,« se je ponorčeval deklški glas, »ali si vstal?«

»Hudirjeva ploha,« je hropel mokri hlapec, »do kože me je zmočilo. Ali nima kdo strehe s seboj?«

Na vseh straneh so se mu zakrohotali. Sosed Tratnik pa je dejal:

»Nikar se ne jezi! Hudi gospodje ne sedijo dolgo na konju in hude ure so kmalu pri kraju. Boš videl, bo kmalu spet sonce.«

Res! Ko si je Jurij otrl oči, je videl vse sončno okoli sebe in nikjer na nebu ni bilo oblaka. Zdaj šele prav ni vedel, kodi ga je. Oziral se je naokoli in gledal ko tele nova vrata, in ko je videl vse polno smejočih se ljudi, je postal še bolj zmešan. Šele po dolgem spraševanju se mu je zjasnilo, potem pa je oddivjal v svojo kamro in ves dan ga ni bilo več na spregled.

Nedeljo nato jih je kaj prečul, ko je šel v cerkev.

»Jurij, ali si se v pondeljek šel kopat?«

»Jurij, ali ne veš, da voda še v čevelj ni dobra?«

»Jurij, ali si žabe lovil?«

»Jurij, ali si mislil iti za povodnega moža?«

Tako so ga dražili fantje z vseh strani. To ga je tako jezilo, da ga več tednov ni bilo v kako tovarišijo. Nedelj ni več po krčmah obhajal; ali pa mu je zaradi tega spreobrnjenja tudi rdeči nos kaj obledel, tega ne vem. Vem le to, da Gradišniku sramote ni pozabil in da je o svečnici vzel z Gradišča slovo.

Ljudski pesnik Jurij Krof

To sem stari Kuštrov oče,
Reci: je li to mogoče,
da en tak bi pesnik bil,
ki je star že in ves kriv!

Tu nad Mežico, v senci košate Pece, tik ob avstrijski meji, tam je domačija Jurija Krofa, po domače Kuštrovega očeta. »Na Lokovici« pravijo hribovju, po katerem so raztresene kmetije, vsaka zase, skrita sredi smrekovih gozdov.

Ali ga vidite na
sliki, Kuštrovega
očeta?

Gotovo kdo poreče,
da boren sem človeče.
Jaz tega ne tajim,
al' tak' pa govorim:
da pametne sem
glave,
pa krotek kakor jagnje
in pa tako tih,
da malo je takih.

Študiran sicer nisem,
al' nekaj pa že vem
in pa tak' na špase
tud' rad kaj povem.
Veliko jaz prebiram,
al' več pa še študiram;
veliko premišljujem
in vse si zapisujem:

Pesmi vsake sorte,
da mislit' si ne mor'te,
kake sem že zložil,

jih nekaj pa pomnožil,
to jaz delam vse za špas,
seb' in drugim v kratek čas.

Lani si je za svoj rojstni dan, ko je 15. aprila izpolnil 71 let, namislil in je znova jel popisovati pesem o svojem življenju:

Kuštrov oče s svojo družino. Eden njegovih sinov je bogoslav.
(Na sliki je še domači župnik Hornböck.)

Poslušajte vi zdaj ta glas,
kar tu vam povedal bom jaz,
to vse po pravici
in pa po resnici,
kaj vse že doživel sem jaz.

Povedal bom nove reči,
kak' se mi to ali drugo godi,
se zdravno bom šalil,
pa včasih pohvalil,
pa v vsem le resnica tiči.

Rutnikovi mati so ga h krstu držali, krstili pa so ga tedanji dekan
Lovrenc Serajnik.

Pišem se pa Jurij Krof,
sem zdaj velik ko pliberski grof,
sem vel'ke postave
in pametne glave,
pohvalit' se moram pač sam.

V šolo je hodil v št. Danijel in v pesmi daje

hvalo učeniku,
rajnemu Pečniku.

Potem je nastopil doma za »futrovca«.

Futrovec dosti trpi,
če hoče, da prav oskrbi;
kdor skrbi nič nima,
je uboga živina,
roge predi in zadi moli.

Imelo me je dor presneto,
življenje sem 'mel prav oteto,
denarja ni b'lo,
zaslužka ni b'lo,
da večkrat tobaka ni b'lo.

Tedaj se je navadil tudi kaditi, da si je rad prižgal »fajfo«, pa tudi
cigaro.

Sem videl pri drugih tak »cuc«,
kaj 'mel sem od tega za 'n »nuc«,
sem tudi zapalil,
pa sem se navadil,
da sam sem tud' nudlal ta »cuc«.

Tako je minulo nekaj let in »fajfa« in cigara sta mu bili prijateljici:

S tem bil sem ponosen
pod nosom še rosen...

Pa se je odvadil in pipo na drobno razbil.

Postajalo neko me sram,
da jaz to navado imam,
že iz hlač sem se dvigal,
pa zdaj bi še »zizal«,
sem pušenje pustil pa v stran.

Trezno in mirno je živel in edino veselje so mu bile knjige.

Zdaj bukev prav dosti imam,
pa jih za noben d'nar ne dam.
so bukve vse sorte,
poučne in smešne,
le v tem jaz zdaj kratek čas 'mam.

Srčno hvalo poje staršem, ki so ga tako skrbno vzredili in obvarovali
»norenja«.

Na tihem rad bil sem vesel,
sem pesmice zlagat' začel.
Saj dani so glasi,
da pojem si včasih;
kaj torej ne bil bi vesel?

Saj Bog tak talent mi je dal
in zdravo mi pamet izbral.
Tud ptičica poje
si pesmice svoje,
zakaj da pa jaz ne bi smel?

Ali tudi delati se je tega in onega naučil: tablice, škatlice, žanjicam vodirje, »koše in korpe in cejne vse sorte«, pa škafe, žehtarje »in cokle prav ročne za vse«. Tudi knjiže je znal vezati, slikati je začel in podobe rezljati.

Če bi b'li me dali učiti,
bi lahko že bil kak umetnik;
me je veselilo,
se mi tudi pustilo,
sem bil pa doma ko jetnik.

Kovačnico »z mirom« pušča, odkar si je oko ranil; pa mizarstva in tesarstva se je toliko naučil, da za dom vse sam napravi.

Takle sem bil jaz samouk,
pri vsem sem bil koj samouk,
dokler Bog na sveti
me hoče imeti,
sem bil in pa bom samouk.

V devetnajstem letu se ga je lotila huda sušica, tako da so ga komaj rešili.

Tud' oče so bili veseli,
da zdravega so me imeli,
pač niso več znali,
kaj bi mi še dali,
ker so me še smrti oteli.

Citre so mu dobili, da bi se bil citrati naučil, pa še orgle si je kupil:

so bile storjene,
kakor so cerkvene,
le samo da manjši so b'le.

Pripetila pa se mu je nesreča: ko so zlagali deteljo, si je nasadil roko na železen podajalnik in si jo ohromil.

Sem orglat' se dobro učil,
lahko organist bi že bil;
tako sem pa Kušter,
vsem drugim za mušter,
in hromec, dokler bodem živ.

Pa čeprav mu prste na krivo drži, »ho, pisat' pa morem, o ja!«

Kar bodi sem res že prestal,
pa zdaj sem še mlinar postal,
'mam mlin ino stope,
da dela ropote,
merice pač ne bom jemal.

Ta mlin je koj samo za dom,
pa dela tud' velik polom;
se melje, kar hoče,
pač vedno ropoče:

»Le som, le koj som, le za dom!«

Za dom mleti me veseli,
tud' mlinu se dobro to zdi:
Le som, le koj som,
le za dom, le za dom,
takole se v mlinu glasi.

Me včasih pa prosi še kdo:
»Zamelji mi to in pa to!«
Jaz pa mu odrečem
in mlin mi prireče:
»Tako, le tako, le tako!«

No, kadar da ajdo grem mlet,
ho, tedaj pač čas moram 'met.
To ni za pustiti,
je zraven za biti,
Tako, če prav hočem zamlet'.

In kadar nasujem pa rž,
ho, tista je mlena prav brž,
se hitro da mleti,
se lahko pripeti,
da kmalu bi prazen bil kâš.

Pšenica za mlet' huda ni,
hoj, te se še mlin veseli,
ostane merica
in tudi »pravica«;
nas druge to tud' veseli.

Ovs tudi prav dobro drobi,
še prešič se to veseli,
v koritu bo žokal,
bo jedel in pokal,
da zraven se odebeli.

A kadar pa meljem za mat,
ho, tisto je hudo za mljat':
če b' svinje ne jedle,
kdo bi pa potem le?
Zato moram to narbolj znat'.

Poleti se težje godi,
ta mlin rada suša mori;
pa moram skrbeti
in pred si namleti
za čas, kadar vode nič ni.

Oskrboval mlin si že bom,
da zmeraj namlel bom za dom,
pa mlel bom koj som,
le za dom, koj za dom,
tak le buči v mlinu ko grom.

Po zimi je reva ta mlin,
saj večkrat mu gre za pogin:
mu žila otrpne,
mu srce zakrckne,
počiva brez vseh bolečin.

Le mirno počivaj taj zdaj,
da bom pa saj tebe še fraj,
če bomo živeli
in žita imeli,
te bom že objiskal še kdaj.

Saj s tem jaz prav dosti trpim,
če hočem, da doma skrbim,
če v mlinu stanujem,
pa doma zamujam,
pa zmeraj dol in gor letim.

Tako je v 145 kiticah popisal svoje življenje do 35. leta. »To je malenkost,« piše, »proti temu, kakor sem že imel spisano do 64. leta; je bilo vsega vkup 1794 kitic, ki sem pa bil primoran vse v ognju ukončati. Če bi bil do zdaj popisoval, gotovo bi že bilo nad 2000 kitic. To bi bil življenjepis in spomenik, da ga nihče nima. Pa bodi Bogu potoženo! Ponovno sem napisal to malenkost, kar se še spomnim. še vem tu pa tam za kako kitico, pa ne gre vkup, še tu pa tam za kako besedo, pa ne gre vkup. Natančno in vse v verzih, resno in smešno spisano sem imel, kako je bilo tedaj, ko so nam oče brez testamenta umrli, kaka zmešnjava je bila. Potem, kako sem kmetijo prevzel. Ko sem bil 36 let star, sem se oženil in — prav se oženil, sem mlado in jako lepo nevesto dobil, ktera mi še hvala Bogu zdaj živi.

Potem o otrokih, katerih je bilo 11, o vsakem kaj; o boleznih in nesrečah, o kmetiji in najini lepi zastopnosti; o vsem tem je bil občudovanja vreden popis. Nadalje, kako sem poerbane dolgove plačeval. S kmetijo sem prevzel dolga par tisoč goldinarjev. Potem še hleve smo zidali, vse na dolg. Dolg na dolg, skrb črez skrb, to je bilo hudo, res hudo! Pridnost in varčnost je pomagala, da se je z božjo pomočjo vse poravnalo, da sem zdaj mlademu kmetijo brez dolga izročil. O vseh teh rečeh je bilo mnogo popisano.

Ko se je vnela svetovna vojska, so poklicali vse tja, od nas pa ne:

Jaz bil sem prestari,
fantje pa premladi,
smo bili pa lepo doma.

Smo bivali skupaj kot venec,
vsi trdni kot en sam Slovenec,
tu le za tem hribom
smo bili zakriti,
še ropat ni prišel nas Nemec...«

Res, lep spomenik si je postavil samotni hribovski kmet Jurij Krof: s svojo pesmijo, s svojim delom in življenjem, ki je šlo vedno po taktu njegovega mlina:

Le za dom, le za dom!...

Rusticus:

Čudovito potovanje Martince iz Podloma

Tedaj je izza ogla pri-
sopihal Martinec in za
njim jata črnih orlov.

»Stric Žeja, kako pa
ste prišli sem...?«

»Po bližnjici, kajpak!«
Za daljši pogovor ni
bilo časa.

Kako pa tudi!
Krilate zverine so
prhutale po zraku, da
se je delal pravcat
veter.

Martinec se je ustavil
pri Žeji in se obrnil.

Naslednji trenutek sta
bila že v divjem boju s
pticami. To ni bil boj,
ampak mesarsko kla-
nje.

Žeja je poiskal svojo
pištolo, jo nameril na
največjo in najpredrzej-
šo ptico in — pritisnil
na petelina.

»Plenk!« — pa nič
več.

»Primaruha! Saj ni
nabita! Ojej!«

Martinec pa je naglo
sezul škorenj in udrihal
z njim na levo in desno.

Ali kaj bi s takim
škornjem proti toliki
trumi razjarjenih ptic!

Kljub vsem junaškim
naporom bi jima bila
slaba predla, da se niso
v zadnjem trenutku od-
prla vrata koč.

Na beli dan je stopil
starček z dolgo belo
brado.

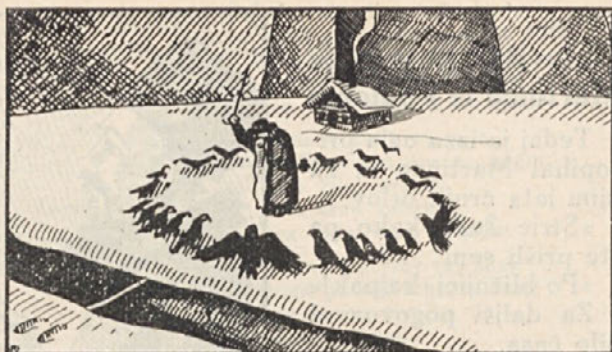
Zažvižgal je...

Rezko je usekal njegov žvižg v zamolklo hreščanje krvoločnih ptic.

Čudovito!

Ptice so prestrašeno kriknile, pustile Žejo in Martinca in sedle v krogu okoli skrivnostnega starčka.

Ta pa jih je očitno pošteno okregal.

Stopicljale so okoli njega, z noge na nogo so prestopale, kakor šolarji, ki jih ošteva učitelj; tako so na mah postale krotke.

Z grozečo kretnjo jih je starec zapodil v stene. Brez obotavljanja so odletele.

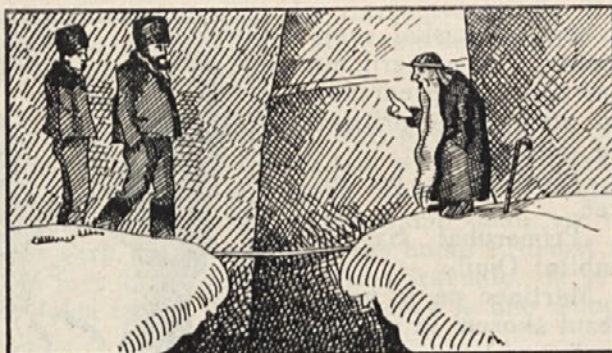
Žeja in Martinec pa sta začudeno strmela...

Starec je prišel bliže.

»Jaz sem Abadon. Vedel sem, da prideta! Bodita pozdravljena! Le pridita v moj dom!«

»Kako? Čez vrv vendar ne moreva...«

»Kar brez strahu! Ako nimata slabih namenov, ne orožja in ne železa, bosta prešla brez skrbi.«

Čez vrv?
Kako neki?
Pod njo zija prepad.
Ali bi vendar? V božjem imenu!

Res, Martinec se je odločil in brez nezgode prešel na drugo stran.

Žeja pa se je čehljal za ušesom...

Zakaj?

(Dalje)

Novice z moje police

Prebrisan Haložan

Je prišel Haložan v Ptuj, lačen je bil ko volk, pa še zob ga je na vse pretege bolel. Hodil je gor in dol po mestu in obstal pred trgovino, kjer je bil v oknu ogromen hleb sira, ter željno zastrmel vanj.

»Kaj pa ga gledaš, ko ga ne bi mogel pojesti!«

je začul glas za seboj. Ko se je ozrl, je videl dva mestna gospoda, ki sta se smejala.

»Prav pravita,« reče. »Ne bi ga mogel več pojesti ko kakih pet kil.«

»Kakih pet kil, neumnež!« je dejal eden od gospodov. »Če res poješ pet kil, ti jih pa plačam.«

»Velja!« je rekel Haložan. »Če ne pojem pet kil tega sira, si dam izdreti zob.«

Udarili so in vpričo mnogih radovednežev, ki so se nabrali, se je lotil Haložan sira. Jedel je, jedel in jedel, in ko se je najedel, je priznal, da ne more več. Vsi so se mu začeli smejati in kar kmalu je bil pri roki padar s kleščami. Haložan se ni branil. Mirno je pokazal zob in padar mu ga je izdrl. Ljudje, ki jih je bilo že vse polno, so si brili norce, Haložan pa je vstal, si oddahnil, se pogladil po trebuhu in obrisal okoli ust, potem pa zahvalil onima dvema gospodoma:

»Hvala vama, gospoda! Ko bi vaju ne bilo, ne vem, kaj bi bil počel; kajti od lakote se mi je delalo temno pred očmi, zob pa, ki sta mi ga dala izdreti, me je tako bolel, da sem mislil, da se mi bo zmešalo — denarja pa še pare nimam. Bog plačaj!«

Je rekel pa se je sladko nasmejal in šel, Ptujčani pa so zijali z dolgimi nosovi za njim.

Prlek brez strahu

Zbrali so se Prleki v Mariboru pri zlati kapljici in se hvalili, kdo je večji korenjak. Pa pravi Štefek:

»Ej, takega ga ni več, kakor so bili moj oče! Na vse kraje so jih vabili, da so pri mrličih bdeli, ker jih ni bilo strah. Ali nekoč so se zmenili, da jih ustrašijo. Nagovorili so Čičkovega Toneta, da se je napravil, ko da je mrtev, in so ga na oder položili, mojega očeta pa so poklicali za varuha ponoči. Oče so si vzeli delo s seboj, so delali kuhlje in lesene žlice, so 'rajnega' pokropili in sedli, pa ko so ostali sami, so se lotili kuhelj in si za kratek čas žvižgali. Okoli polnoči pa navidezni mrlič vstane in reče:

Štefan, pri mrliču ne smeš žvižgati!

Moj oče se niso nič ustrašili. Samo stol so prijeli, zamahnili in tresčili z njim Toneta po glavi ter se zadrli:

Mrlič pa ne sme govoriti!«

Narednik general

Narednik Žagar je izvrsten vojak, le eno napako ima: pije ga rad.

Njegov komandir poskuša vse, da bi ga poboljšal. Zadnjič ga je toliko nagovoril, da mu je Žagar obljubil, da ne bo več pil.

Pa seveda: pijanec se spreobrne, ko se v jamo zvrne. Nekaj dni na to je komandir videl Žagarja, kako si nese liter vina iz kantine.

»Kaj je to?« ga je strogo vprašal. »Ali si pozabil na dano besedo? Zopet se boš napil! Tak podoficir, ko bi ne bil pijanec, bi bil lahko davno že oficir!«

»Gospod kapetan, če je samo zaradi tega, potem ni nič hudega, kajti kadar se napijem, se mi zdi, da sem sam gospod general.«

V ptujskem avtobusu

Iz Ptuja se v avtobusu vozita proti Mariboru dva moška, eden suh, drugi pa debel čez mero, in se dajeta:

»Kdor vas pogleda,« pravi debeluh, »bo dejal, da je na Štajerskem prava lakota in pomanjkanje.«

»Kdor pa vas pogleda,« mu odvrne suhi, »bo dejal, da ste vi krivi pomanjkanja.«

Konec krize

Vprašali so Veržejca, kako bi se bilo mogoče rešiti krize, pa je odgovoril:

»Ko bi pomrli vsi bogataši in vse revne žene, pa bi bil konec krize.«

»Kako to?«

»Tako: mi siromaki, ki bi ostali, bi se oženili z bogatimi vdovami in krize bi bilo kraj.«

Za prestani strah

Na Dravskem polju je pogorela skoraj vsa vas. Od vseh strani so prihajali darovi za pogorelce in župan jih je delil, kakor je bilo prav. Neka dne se oglasi na občini znan delomrznež in reče:

»Gospod župan, tudi jaz ponižno prosim za majhno podporo.«

»Zakaj? Saj tebi ni nič pogorelo.«

»Pogorelo ne, gospod župan, ampak za strah, ki sem ga prestal.«

Kmet in gospodična

Prišla je gospodična iz mesta v vas.

»Kdaj vi kmetje najbolj živite?« je vprašala.

»Potem, ko požanjemo, ko sadje oberemo in ko koline opravimo, ko se začnemo ženiti in pridejo prazniki... Kdaj pa vi?«

»V maju, v maju... ko priroda ozeleni, trava vzklije in rožice vzcveto.«

»Glej, glej, tudi našim kravam je tedaj najbolj po godu.«

Je ozdravela...

To se je pripetilo nekje na Pohorju.

Vpraša šolar učitelja:

»Prosim, gospod, ali hočete svinjskega mesa? Bi vam ga prinesel.«

»Le prinesi!« je dejal učitelj.

Minulo je nekoliko dni, deček pa mesa ni prinesel. Učitelj, ki ni pozabil, ga vpraša:

»No, kaj pa je z mesom?«

»Prosim, gospod, svinja je ozdravela.«

Črkovnica
(Roth Maksj)

I.

A	A	A	A	A	B	C
C	C	C	E	E	E	E
I	I	I	I	J	J	K
K	K	K	K	L	L	L
L	M	N	N	N	N	O
O	O	P	P	P	R	R
R	R	S	Š	U	V	V

Vas v drav. dolini
Gorenjski kraj
Letopis
Poljska rastlina
Srbski kralj
Koroško mesto
Koroško mesto

II.

I.—II. slaven Slovenec.

Vreme
(Mirko Rojic, Maribor)

Rešitev je poslali do 15. julija na naslov: Ugankarski striček »Našega doma«, Maribor, Koroška c. 1. — Dva, ki bosta izžrebana, dobita nagrado.

Rešitev ugank
v junijski številki »Našega doma«

1. Iz jutra dan: Po gromu silnega viharja, posmeje čisto se nebo.
2. Kvadrat: Odpri roke, odpri srce, otiraj bratovske solze.
3. Posetnica: Urednik »Našega doma«.
4. Ura: Rana ura, zlata ura.
5. Za slovarje: Zunaj lep, znotraj slep.
6. Luna sije: Noč ima svojo moč.

Prav so rešili: Weber Emerik (6), Vivat Hinko (6), Novak Joško (6), Franjo Lužnik (6), Ivan Buh (6), Rozi Smodiš (6), Modrinjak Franc (6), Franc Sodja

(6), Jožef Mlakar (6), Jožef Sodja (6), Anton Cesar (6), »Mariborski firbeci« (6), Krečič Boruška (6), Rojic Mirko (6), »Fefa iz Št. Jurja (3), Joško Makoter (3), Jug Franjo (6).

Izžrebana sta bila: Weber Emerik, Maribor, Koroška cesta in Ivan Buh, p. Stična.

Mojim ugankarjem. »Khm, kha, khc...« tako se mi je krehalo cel teden in tri dni povrh. Moja stara, ki se je naveličala španske anarhije ter je prevzela vlado zopet doma, je v skrbih letala iz kota v kot ter se kregala, zakaj ne dam miru. Saj vendar nisem sam kriv, če se mi krehla noč in dan. Slabe volje sem bil, zato sem sklenil, da bom šel malo po mestu pogledat, če je vse v redu. Sicer je stara zaslutila, kam me vodi pot, zato je rekvirirala mojo denarnico. To me ni ravno prehudo prizadelo, ker ima nahod in revmatizem tudi moj »geldtaš«. Ko sem ves nahoden hodil po mestu in opazoval navdušen narod, se mi je kaj dobro zdelo, kakšen obraz bo naredila moja stara, ko bo obračala mojo denarnico. Kajti, ko je bila moja stara na oddihu v Španiji, sem denarnico temeljito prezračil ter nasul vanjo naftalina, da je ne bi pojedli molji. Ves zamišljen sem krehal in kihal po ulicah, naenkrat so me pete zanesle na Grajski trg, čisto tja, kjer stoji »Orel«. Nisem šel noter, ker nisem imel s seboj denarnice, pa tudi v žepu sem imel luknjo. Mojo pozornost je zbudila Kurenčkova Nežka, ki me je prišla obiskat, pa je začudeno stala pred hotelom ter gledala kvišku in migala s čeljustmi in nosom, kot zajec na paši. »No, Nežka, Bog te je dal, kaj pa delaš v Marprugi in čemu pokaš take kshihte,« sem jo pobaral. »O, hvala Bogu, da si me našel. Vsa sem prestrašena, kaj pa je danes v Marprugi, da tako kričite? Mislila sem, da je revolucijon. Še pet minut, pa bi popihala nazaj v Ljubljano.« »O, draga Nežka, nič se ne boj, to je bilo samo navdušenje naroda.« »Jej, jeli mogoče?« se je čudila Nežka. »Čemu pa te luknje na šipah v drugem nadstropju?« »I no, ne bodi čudna,« sem jo tolažil. Če je preveč navdušenja, morajo biti neke luknje, sicer bi se tisti, ki so noter, od samega navdušenja zadušili.« Ne vem, če je bila Nežka zadovoljna s to razlago. Šla sva, oziroma hotela sva iti po Slovenski ulici naprej — pa stopi pred naju mož postave, dvigne roko in pravi: »Nežka in Striček, holt, nazaj! Tu ni dovoljeno hoditi.« Nežka se me je krčevito prijetla za suknjo in si z rdečim robcem utirala pot, ki ji je od strahu lil po čelu. »Striček, pejdma nazaj,« me je zaprosila ter vlekla za rokav. Kaj sem hotel. Napravila sva čisto po predpisih na levo krug, Nežka

seveda še ni bila pri vojaki, se je zmotila in se obrnila na desno, ter sva šla po ovinkih v središče mesta. Sicer je Nežka pričakovala, da jo bom sedaj peljal na gularš in vrček piva, pa kaj, ko za luknje v žepu ne dobiš niti dobrega pogleda, kaj šele kaj mokrega za žejno grlo. Ker je Nežka videla, da s pivom ne bo nič, se je domislila, da mora obiskati neko svojo staro prijateljico, zato se je poslovila. Res ni špas imeti obisk, če ima denarnico moja stara in jaz v žepu — luknjo. — Tone iz Lukarije me vprašuje: »Kaj je to, pleme, in kaj pomeni beseda 'plemenska zastava'?« — Veš, ljubi Tone, tako je: Nekateri nočejo biti več Slovenci, čeravno jih je rodila slovenska mati. Postali so Judeži, ter so za skledo leče — bodisi da je to oblast, čast ali denar, prodali svoje najdražje — vero in jezik — tujcu. Ti ljudje, ki pravijo, da so nacjonalisti, trdijo, da Slovenci nismo narod, temveč neko pleme. Saj veš, kaj je pleme. H kakšnemu plemenu spadajo ti nacjonalisti ne vem, k slovenskemu gotovo ne, ker mi Slovenci nismo pleme, ampak narod, ki ima svoj jezik, svoje običaje, svojo zgodovino in svojo kulturo. Če se hočejo nacjonalisti prišteti k zamorskemu plemenu, ali

celo h kakšnemu živalskemu, recimo h gorilam ali podobno, ugankarski striček ni proti temu, ker je prepričan, da čimprej gredo iz naše narodne skupnosti, tem boljše bo. Slovenski narod bo brez njih sijajno izhajal in naša narodna skupnost bo tem lepša, ker ne bo več na njej grde spake — Judežev. Ker smo Slovenci narod in ne pleme, tudi beloplavardeča zastava ni plemenska, temveč slovenska — narodna. In kdor jo tepta, nasprotuje tudi državni zastavi, ker jugoslovansko državo pomaga tvoriti tudi slovenski narod. Zato, dragi Tonček in vsi drugi, naj velja v bodoče: Črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada. — Fefa iz št. Jurja je silno radovedna, čemu so prejšnji mesec jajca v ceni tako poskočila. I, no, ne bodi tako radovedna, Fefa! Saj veš, če je mnogo povpraševanja po blagu, cene skočijo kvišku. Veš, tako je bilo. Prišli so gostje z juga. Med njimi poglavar Čirimurcev, kako mu je ime, ne vem, ker mi je padlo skozi moj luknjast spomin. Gostom je treba postreči. Zato so gostoljubni Mariborčani napravili jajčno omako pa šmorn. Viš, Fefa, to je vzrok in nič drugega. — Vsem dragim ugankarjem pozdrave!

Ugankarski striček.

VSAK
SLOVENSKI GOSPODAR
ZAVARUJE SEBE, SVOJCE IN SVOJE IMETJE
EDINO LE PRI
VZAJEMNI ZAVAROVALNICI
V LJUBLJANI

ZAVARUJE: POŽAR — VLOM — NEZGODE
KASKO — JAMSTVO — STEKLO
ZVONOVE — ŽIVLJENJE
KARITAS

Podruž. Celje: Palača Ljudske posojilnice

Glavno zastopstvo: Maribor, Loška ul. 10

Krajevni zastopniki v vsaki fari

Izdaja Konzorcij »Našega doma«. — Urejuje in predstavlja lastnika Mirko Geratič.
— Tiska »Tiskarna sv. Cirila«, predstavnik Albin Hrovatin. — Vsi v Mariboru.